

Internationaal en Europees Strafrecht 2011-2012

College 12, week 49

Onderwerp: Kleine (secundaire) rechtshulp en wederzijdse samenwerking

Inleiding

Er bestaat onderscheid tussen primaire en secundaire rechtshulp. De vorige weken gingen over primaire rechtshulp (overdracht van vervolging en overdracht van executie). Dit college gaat over kleine secundaire rechtshulp.

Rechtshulp houdt in de interstatelijke, strafrechtelijke samenwerking. Kleine rechtshulp is een restcategorie daarbinnen inhoudende de ondersteunende hulp in strafrechtzaken. Er zijn verschillende definities te geven, zoals het verrichten van onderzoek of handelingen van een staat ten behoeve van een andere staat, waarvan de resultaten kunnen worden gebruikt in een strafprocedure in die andere staat, aldus de Hoge Raad. Deze definitie is echter te beperkt, want kleine secundaire rechtshulp omvat erg veel. Hieronder valt bijvoorbeeld de betekening van stukken, maar ook bijvoorbeeld het horen van verdachten en getuigen en een DNA-vergelijking.

Binnen de kleine secundaire rechtshulp is ook een onderscheid te maken, namelijk tussen politieke en justitiële kleine rechtshulp. Politieke rechtshulp heeft vooral betrekking op het verschaffen van informatie. Onder justitiële rechtshulp valt bijvoorbeeld een onderzoek in het buitenland door Nederlandse ambtenaren (artikel 539a Sv en volgende). Dit kan alleen met toestemming van het andere land, dan wel voor het specifieke geval, dan wel op basis van een verdrag. Ook kan het gaan om onderzoek in het buitenland door buitenlandse ambtenaren, doch op verzoek van Nederland, wederom al dan niet op basis van een verdrag. Tot slot kan het buitenland ook verzoeken om een onderzoek in Nederland. Dit gebeurt dan op basis van een verdrag of door toestemming voor het specifieke geval. Die toestemming moet dan wel verenigbaar zijn met het wetboek van Strafvordering.

In tegenstelling tot grote secundaire rechtshulp is er in Nederland dus niet steeds een verdrag vereist. Echter, soms eist de wet dit met zoveel woorden en dan moet er dus wel een verdragsrechtelijke basis zijn (zie bijvoorbeeld de artikelen 552k en 552n en volgende Sv). Wanneer er een verdrag is, dan bepaalt dit verdrag de randvoorwaarden, zoals de facultatieve en imperatieve weigeringsgronden. En let op: een verdrag gaat altijd (!) voor de wet, dus voor het wetboek van Strafvordering, de Uitleveringswet, de Overleveringswet en de wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen. In die gevallen moet de rechtshulp dus conform het verdrag geschieden. Zo mag een facultatieve weigeringsgrond in de wet (bijvoorbeeld artikel 552m Sv) die niet in het verdrag is opgenomen, niet worden toegepast.

Bronnen

De bronnen waarin kleine secundaire rechtshulp is geregeld, zijn onder andere de specifieke multilaterale verdragen over wederzijdse rechtshulp, te weten:

- Europees Verdrag aangaande wederzijdse Rechtshulp in strafzaken (ERV)
- Aanvullend protocol bij het ERV (AP)
- Benelux uitleverings- en hulpverdrag (BUV)
- Schengen uitvoeringsovereenkomst (SUO)
- EU-rechtshulpverdrag (EU-RV)

Ook zijn er specifieke bilaterale verdragen, zoals tussen Nederland en Australië, tussen Nederland en Canada, enzovoorts. Daarnaast zijn er specifieke verdragen met betrekking tot samenwerking tussen politiediensten, uitleveringsverdragen en verdragen inzake bijzondere rechtsgoederen. Tot slot wil ik jullie nog wijzen op (eventuele) EU-Kaderbesluiten inzake wederzijdse erkenning. In de EU zijn er al veel van zulke kaderbesluiten inzake wederzijdse

erkenning tot stand gekomen. Deze besluiten zijn met eenparigheid van stemmen genomen. Het worden richtlijnen met eenzelfde bindende kracht.

Het gevolg van deze hoeveelheid aan bronnen is dat er vaak op veel meer fronten samengewerkt wordt en dat er vaak al in een vroegtijdiger stadium samengewerkt wordt. Er is minder aandacht voor het specialiteitsbeginsel (de rechtshulp mag alleen worden verleend/gebruikt voor feiten waarvoor de rechtshulp is gevraagd) en de grens tussen nationale en internationale opsporing vervaagt.

Zie voorts de van belang zijnde Nederlandse bepalingen:

- De artikelen 552jj-552vv Sv (uitwerking van EBV).
Met betrekking tot de erkenning en tenuitvoerlegging van strafvorderlijke bevelen de artikelen 552jj-552qq Sv (buitenlandse bevelen) en de artikelen 552rr-552vv Sv (Nederlandse bevelen).
- Artikel 552qa Sv en volgende (joint investigation teams)
- Artikel 552nn lid 2 Sv (procesrecht)
- De artikelen 552h-552q Sv (algemene bepalingen)
Artikel 552h Sv is een belangrijke algemene bepaling, lees deze!
Let goed op in welke gevallen een verdrag is vereist en of er aanvullende voorwaarden gelden, zoals 'een delict dat aanleiding kan geven tot uitlevering' (artikel 552o lid 3 Sv).
In de artikelen 552l en 552m Sv staan de weigeringsgronden (discriminatoire vervolging, lopende vervolging in Nederland, enzovoorts).
- De artikelen 552qa-552qe Sv (gemeenschappelijke onderzoeksteams)
- Artikel 552r en 552s Sv (feiten begaan aan boord)
- De artikelen 552t-552ii Sv (overdracht en overname van strafvervolging)

Beginselen

Er zijn verschillende beginselen die bij kleine rechtshulp een rol spelen, zoals:

- Soevereiniteit
- Wederkerigheid
- Vertrouwen
- Specialiteit
- Onregelmatige verkrijging

Onregelmatige verkrijging

Met betrekking tot kleine rechtshulp speelt het probleem van de onrechtmatige bewijsgaring in het buitenland. Hierover zijn een aantal arresten geweest.

- Zie voor de onrechtmatige bewijsgaring in het buitenland, door de buitenlandse autoriteiten het verplichte arrest 'Turkse tap'.
- Zie voor onrechtmatige bewijsgaring in het buitenland door Nederlandse autoriteiten de arresten 'De achtervolgde anesthesist' en 'Kogel in Duitse boom'. In het arrest 'De achtervolgde anesthesist' leidt de schending van de soevereiniteit tot bewijsuitsluiting, maar uit het arrest 'Kogel in Duitse boom' volgt dat een dergelijke schending kan worden hersteld.